

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

MESTNA OBČINA
KRANJ

Skupnost občin Slovenije
Association of Municipalities and Towns of Slovenia

Javna agencija za znanstvenoraziskovalno
in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije

PRAVNA UREDITEV PREKRŠKOV ZOPER JAVNI RED IN MIR V OBČINAH „DE LEGE LATA, DE LEGE FERENDA“

Prof. dr. BOJAN TIČAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

bojan.ticar@um.si

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Pravica do varnosti v RS (pravica negativnega statusa posameznika)

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Po 34. členu »Ustave Republike Slovenije (URS)« (1991) ima vsakdo pravico do osebne dostojanstva in varnosti.

Ustavno sodišče Republike Slovenije (1997) je v odločbi št. U-I-25/95 z dne 27. 11. 1997 med drugim pojasnilo, da je pravica do osebne varnosti v prvi vrsti pravica negativnega statusa.

Negativni status posameznika pomeni, da državi, lokalnim skupnostim, drugim nosilcem javnih pooblastil in na splošno vsakomur nalaga dolžnost vzdržati se naklepnih nedopustnih posegov v telesno integriteto in varnost posameznika.

Negativni status posameznika pomeni, da je po ustavi v Republiki Sloveniji prepovedan vsakršen poseg v pravico do osebne varnosti razen tistih, ki so izrecno dovoljeni (Ustavno sodišče Republike Slovenije, 1997).

Pravica do varnosti v RS (pravica pozitivnega statusa posameznika)

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Po drugi strani je pravica do varnosti tudi pravica pozitivnega statusa posameznika.

Na to je Ustavo sodišče Republike Slovenije (2014) opozorilo v odločbi št. Up-1082/12 z dne 29. 5. 2014.

Pozitivni status posameznika pomeni, da je državi (in prek nje lokalnim skupnostim) naložena dolžnost, da si aktivno prizadeva zagotavljati najvišjo mogočo razumno dosegljivo stopnjo varnosti prebivalcev (Flander in Tičar, 2019).

Relativnost pravice do varnosti posameznika

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Pravica posameznika do osebne varnosti je relativna pravica, kar pomeni, da je omejena s pravicami in svoboščinami drugih.

V pravnem redu posledično prihaja do situacij, ko je pravica posameznika do osebne varnosti v koliziji z drugimi pravicami drugih posameznikov.

Takšna situacija npr. nastane v primerih, ko je varnost opredeljena kot razlog, zaradi katerega se lahko omejijo druge temeljne pravice.

Zagotavljanje pravice do varnosti na področju javnega reda in miru na lokalni ravni

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Varnost je na lokalni ravni inkluzivna javna dobrina in človekova pravica, ki mora biti dostopna vsem prebivalcem lokalne skupnosti.

Varnost v lokalnih skupnostih so dolžne zagotavljati tako policija, kot občine.

1. Policijska dejavnost se na lokalni ravni izvaja na območnih policijskih postaj, policijskih okolišev in policijskih pisarn
2. Občinska dejavnost za izvajanje nalog v zvezi z zagotavljanjem varnosti na lokalni ravni pomeni, da so občine pristojne vzpostaviti temu namenjene občinske organe. Pristojni občinski organi so občinska in medobčinska redarstva. Naloge občinskih redarstev in področja njihovega delovanja urejajo »Zakon o občinskem redarstvu (ZORed)« (2006) in občinski odloki, sprejeti na podlagi 2. člena tega zakona.

Na področju javnega reda in miru je primarni predpis za zagotavljanje varnosti »Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZRJM-1)«

ZRJM-1 (2006) se bo v kratkem spremenil, saj je že v evalvacijskem procesu.

ZJRM-1 velja že več kot 17 let in je bil v tem času samo enkrat dopolnjen, in sicer z (ZJRM1A) (2020), s katerim se je reševalo vprašanje legitimnosti delovanja t. i. vaških straž z izvajanjem pooblastil državnih organov. Tako dopolnjeni zakon velja tri leta.

V tem času sta bila sprožena še dva postopka za spremembo in dopolnitev ZRJM-1, in sicer v letih 2021 in 2022. Vendar nobeden od njiju ni prestal zaključka zakonodajnega postopka.

Zato se je MNZ leta 2022 odločilo, da je smiselno opraviti evalvacijo zakona, s katero bi pridobili potrebne informacije za celostno prenovo zakona s tega področja.

Evalvacija še teče v posebni neformalni skupini MNZ.

V sklopu evalvacijskih sestankov je treba med drugim ugotoviti tudi, ali so pooblastila občinskih redarjev še vedno ustrezna

ZORed (2006), ZRJM-1 in položaj občinskih redarstev

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Splošno imajo v skladu z »ZORed« (2006) občinski redarji in vodje občinskega redarstva status pooblaščenice uradne osebe, občinsko redarstvo pa je prekrškovni organ.

Če občina ne ustanovi občinskega redarstva ali skupaj z drugimi občinami ne ustanovi medobčinskega redarstva, mora v skladu s 4. členom »ZORed« (2006) določiti občinski prekrškovni organ, pooblaščen za odločanje o prekrških z delovnega področja občinskega redarstva.

Pristojnosti občinskega redarstva na področju javnega reda določa 3. odstavek 27. člena »ZJRM-1« (2006)

Pristojnosti redarjev po ZRJM-1

Pristojnosti redarjev zajemajo naslednji členi »ZJRM-1« (2006):

- 7. člen – nedostojno vedenje,
- 9. člen – beračenje na javnem mestu,
- 11. člen, 1. odstavek – uporaba nevarnih predmetov,
- 12. člen – poškodovanje uradnega napisa, oznake, odločbe,
- 13. člen – pisanje po objektih,
- 16. člen – vandalizem,
- 18. člen – kampiranje,
- 19. člen – uporaba živali in
- 22. člen, 3. odstavek – neupoštevanje zakonitega ukrepa uradne osebe.

Za vse preostale kršitve po vseh drugih državnih prekrškovnih predpisih mora občinsko redarstvo ravnati po »ZORed« (2006) in »Zakonu o prekrških (ZP1-UPB8)« (2011) in obvestiti policijo z možnostjo zadržanja domnevnega kršitelja do prihoda policije, največ do 1 ure od začetka postopka

Nekatera odprta vprašanja pri »lokalnih« prekrških, ki se pojavljajo v praksi

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Primer 1: Prekrški zoper javno moralo:

– Domnevni storilec razkazuje spolne organe in pri tem nobeden od oškodovancev ne želi pričati pred prekrškovnim organom ali sodiščem.

Še bolj konkretno: domnevni storilec se vozi gol s traktorjem po vasi in ga vidijo otroci, matere oziroma starši pa proti sovaščanu ne želijo pričati.

Primer 2: Prekrški beračenja na javnem mestu:

– Ali je dovolj samo vznemirjanje druge osebe ali pa mora biti nujno podan vsiljiv ali žaljiv način storitve prekrška pri beračenju?

– Kje je meja med zbiranjem prostovoljnih prispevkov in beračenjem?

– Ali je prekršek tudi v primeru zbiranja prispevkov na način, s katerim se povzroča vznemirjenost ali nadlegovanje ljudi?

Nekatera odprta vprašanja pri »lokalnih« prekrških, ki se pojavljajo v praksi

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Primer 3: Prekrški z uporabo nevarnih predmetov:

- Problem uporabe laserjev na policijski helikopter, policijska vozila.
- Problem uporabe laserjev z nadvozov avtocest.
- Problem uporabe dronov, ki ogrožajo varnost ali zasebnost.
- Morebitna odgovornost staršev in skrbnikov za tak prekršek mladoletnih storilcev.

Primer 4: Prekrški nedovoljenega kampiranja in prenočevanja:

- Neučinkovitost izrečenih glob v praksi za kampiranje izven predvidenih prostorov, kjer je globa nižja od storitve v kampu.
- Taborniki, ki npr. prenočujejo na zasebnem zemljišču (travniku).
- Prenočevanje alpinistov v plezalnih stenah.
- Prenočevanje pred stanovanjskim blokom v primeru deložacije (lastnik zemljišča je tretja oseba) in kršitelj kljub izrečeni globi ne preneha s prekrškom

Primer sankcioniranja prekrškov s področja javnega reda in miru v MOL v obdobju 2018–2022

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH

7.11.2023

Iz podatkov je razvidno, da občinsko redarstvo v Ljubljani izreče relativno malo ukrepov s področja varstva javnega reda in miru (»ZJRM-1«, 2006).

Glavnina dela redarjev v MOL, ki pomeni zagotavljanje občinske varnosti, je po javno objavljenih podatkih osredotočena na promet.

Medtem ko je bilo lani na primer sankcioniranih prekrškov s področja varstva javnega reda in miru (»ZJRM-1«, 2006) le 171, je bilo tistih s področja prometa (»Zakon o pravilih cestnega prometa (ZPrCP)«, 2021) 101.283, od tega 56.040 za merjenja s samodejnimi napravami, predvsem radarji, ker za sankcioniranje prekrškov, zaznanih s kamerami za prevoz rdeče luči na semaforjih, občinski redarji (še) nimajo pooblastila

Zagotavljanje javnega reda in miru je v glavnem v pristojnosti policije. To je razvidno iz policijske statistike, saj policija na državni ravni povprečno obravnava okoli 40.000–60.000 prekrškov s tega področja (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2023).

Poleg policije imajo za izvajanje nekaterih nalog in pooblastil javnega reda in miru pristojnosti tudi občinski organi. To so občinska in medobčinska redarstva.

Vendar statistični podatki, ki smo jih prikazali v tem prispevku, kažejo, da je izvajanje nadzora in izrekanje sankcij po »ZJRM-1« (2006) v praksi občinskih redarstev veliko manj zastopano kot nadzor prometa. Sankcije s področja prometa, ki jih izrekajo občinski organi, so v primerjavi s tistimi s področja varstva javnega reda in miru (»ZJRM-1«, 2006) v mnogokratniku. S tega sklepamo, da je na občinski prekrškovni ravni najpomembnejše varnostno vprašanje lokalni promet, saj so prekrškovne sankcije skoraj v celoti izrečene za prometne prekrške. V